

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU3

Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål.

Förslaget innebär att lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål, som är tidsbegränsad och gäller till utgången av 2019, kommer att fortsätta att gälla till utgången av 2022. Tillgänglighetsdelgivning används i den pågående försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:139 Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2018:160) om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:139.

Stockholm den 10 oktober 2019

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Förssell (M), Magdalena Schröder (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD), Gustaf Lantz (S), Bo Broman (SD) och Hanna Gunnarsson (V).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2018/19:139 Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål. I propositionen föreslår regeringen att lagen (2018:160) om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål ska fortsätta att gälla till utgången av 2022.

Inga motioner har väckts med anledning av förslaget.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål. Förslaget syftar till att förlänga försöket med tillgänglighetsdelgivning i brottmål till utgången av 2022.

Propositionen

Bakgrund

Regeringen beslutade den 19 oktober 2017 om ett uppdrag att i norra Stockholm förbereda och genomföra en försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål. Försöksverksamheten startade den 29 januari 2018 och ska enligt uppdraget pågå t.o.m. den 31 december 2019.

Syftet med försöksverksamheten är att brott ska kunna utredas och lagföras på kortare tid än i dag. Målsättningen är att kunna lagföra inom cirka två till sex veckor från brottet. Genom den tidsbegränsade förordningen (2017:1028) om en försöksverksamhet med snabbare handläggning av brott (försöksförordningen) har polis, åklagare och domstol getts möjlighet att i snabbförfarandet vidta vissa åtgärder som kan förkorta handläggningstiden i det enskilda fallet. Åtgärderna får vidtas när man handlägger brott där åtal ska väckas vid Attunda tingsrätt, Norrtälje tingsrätt eller Solna tingsrätt (2 §). Försöksförordningen trädde i kraft den 1 januari 2018 och gäller till utgången av 2019.

Som en del av försöksverksamheten ingick att använda ett nytt delgivningssätt – tillgänglighetsdelgivning. Genom den tidsbegränsade lagen (2018:160) om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål infördes möjligheten att på försök använda det nya delgivningssättet (prop. 2017/18:67, bet. 2017/18:JuU23, rskr. 2017/18:206). Lagen trädde i kraft den 1 maj 2018 och gäller till utgången av 2019.

Grunden för försöksverksamheten är förändrade arbetsmetoder och en ökad samverkan. Polismyndighetens arbete är organiserat så att utredningen av brott i större utsträckning än tidigare kan slutföras direkt på brottsplatsen eller kort tid därefter. Att den ingripande polispersonalen får ett aktivt stöd av en förundersökningsledare är en viktig del i arbetssättet. I försöksverksamheten har Polismyndigheten och domstolarna utarbetat samarbetsformer som gör det möjligt att i ett tidigt skede av brottsutredningen informera den misstänkte om när en eventuell huvudförhandling kan komma att hållas.

Tillgänglighetsdelgivning

Vid de tingsrätter som regeringen bestämmer får på försök de avvikelser som anges i lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål göras från vad som annars gäller för delgivning av handlingar i brottmål (1 §). Tillgänglighetsdelgivning innebär att delgivning sker genom att stämning och andra handlingar i ett brottmål hålls tillgängliga vid tingsrätten fr.o.m. en tidpunkt som bestämts i förväg (2 §). Den tilltalade ska vid ett personligt sammanträffande med polis eller åklagare ha delgetts information om dels att delgivningssättet kan komma att användas, dels fr.o.m. vilken tidpunkt och vid vilken tingsrätt handlingarna kommer att hållas tillgängliga (3 §). Delgivning har skett när handlingarna har gjorts tillgängliga vid den tidpunkt och den tingsrätt som den tilltalade har fått information om (4 §).

Av 6 § försöksförordningen framgår att tillgänglighetsdelgivning får användas vid Attunda tingsrätt, Norrtälje tingsrätt och Solna tingsrätt.

Brottsförebyggande rådets delutvärdering av försöksverksamheten

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått i uppdrag att följa och utvärdera försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 april 2020.

Brå presenterade den 1 april 2019 delredovisningen Utvärdering av försöksverksamheten Snabbare lagföring. Syftet med delredovisningen är att ge en preliminär bild av hur införandet gått till och vilka effekter försöksverksamheten hittills medfört. Utvärderingen bygger i huvudsak på uppgifter om registrerade brottsmisstankar, enkäter till poliser i yttre tjänst, kvalitativa intervjuer med nyckelpersoner och observationer av polisens arbete.

Inom försöksverksamheten har tillgänglighetsdelgivning använts som delgivningssätt för 60 procent av misstankarna som nått tingsrätten. Den sammanlagda handläggningstiden från registrerad anmälan till avslut var i median 36 dagar där tillgänglighetsdelgivning använts och 65 dagar där något annat delgivningssätt använts. Skillnaden på 29 dagar innebär att handläggningstiden där tillgänglighetsdelgivning använts var 55 procent av motsvarande tid i den övriga försöksverksamheten. Brå lyfter fram att det kan finnas behov av att utveckla tydligare rutiner inom försöksverksamheten för informationen som lämnas till den misstänkte, bl.a. vad gäller tillgänglighetsdelgivning.

Brås sammanfattande slutsats är att försöksverksamheten har lett till kortare handläggningstider. Som troliga förklaringar framhåller Brå dels de nya verktyg som används i försöksverksamheten, bl.a. tillgänglighetsdelgivningen, dels att kvaliteten i utredningarna har blivit bättre tack vare stöd och vägledning till de ingripande poliserna från de jourhavande förundersökningsledarna. Brå pekar även på sättet försöksverksamheten införts som viktigt för de positiva effekter som hittills observerats. Bland annat har arbetet präglats av delaktighet, engagemang och god samverkan mellan

myndigheterna. Brå lyfter också fram några områden med utvecklingsbehov i den fortsatta försöksverksamheten, bl.a. bemanning av polisens utredningsjour, ärendesamordning hos polis och åklagare och information till misstänkta personer.

Regeringens förslag

Regeringen konstaterar inledningsvis att förtroendet för rättsväsendet och förutsättningarna för materiellt riktiga domar ökar om brott utreds och lagförs så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. En kort och sammanhållen lagföringsprocess är bättre för enskilda som berörs av processen och blir dessutom mer resurseffektiv. En effektiv hantering av enklare brott kan frigöra resurser till att utreda och lagföra allvarligare brottslighet. Den pågående försöksverksamheten är enligt regeringen en viktig åtgärd för att utveckla rättsväsendets förmåga att snabbt utreda och lagföra brott.

Regeringen har utifrån vad som framkommit i Brås delredovisning bedömt att det finns skäl att förlänga försöksverksamheten efter den 31 december 2019. Regeringen har även den 2 maj 2019 gett Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket, Kriminalvården och Domstolsverket i uppdrag att förbereda en geografisk utbyggnad av försöksverksamheten, som ska kunna pågå fr.o.m. den 1 januari 2020 t.o.m. den 31 december 2022 (Ju2019/01670/DOM). En förlängd och utbyggd försöksverksamhet skulle enligt regeringen ge ett bredare underlag för att ta ställning till att eventuellt permanenta snabbförfarandet. Den kan också ge värdefulla erfarenheter för en fortsatt utveckling av t.ex. organisation, rutiner och arbetsmetoder.

Brå har i sin delredovisning bedömt att de nya verktygen i försöksverksamheten, bl.a. delgivningssättet tillgänglighetsdelgivning, är troliga förklaringar till de korta handläggningstiderna. Tillgänglighetsdelgivningen är enligt regeringens uppfattning ett viktigt verktyg i försöksverksamheten. En snabb, effektiv och rättssäker delgivning bidrar till att misstänkta brott kan prövas i tingsrätten inom kortare tid. Det är angeläget att delgivningssättet kan fortsätta användas i en förlängd försöksverksamhet.

Mot denna bakgrund anser regeringen att giltighetstiden för lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål bör förlängas. För att det ska finnas ett tillräckligt underlag för att ta ställning till om snabbförfarandet bör permanentas, och för att sedan kunna vidta de åtgärder som detta förutsätter, har regeringen bedömt att en förlängning av försöksverksamheten bör omfatta tre år. Det är därför enligt regeringen lämpligt att giltighetstiden för lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål förlängs till utgången av 2022.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformat och att det bör antas.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:139 Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2018:160) om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2018:160) om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål

Härigenom föreskrivs att lagen (2018:160) om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål, som gäller till utgången av 2019, ska fortsätta att gälla till utgången av 2022.